

Vicenç Rosselló Verger

EL MEU JOAN FUSTER

Jo havia llegit *El descrèdit de la realitat* (1955), *Indagacions possibles* (1958) i *Judicis finals* (1960), de la Biblioteca Raixa, de què mon pare era subscriptor. El primer em va despertar l'interès per l'ensulsiada de la catedral de Reims.

Vaig ser un seguidor dels articles que signava J. F. a la revista *Serra d'Or* —que em va formar en el nacionalisme que jo dic «catalànic»—, i les primeres aportacions eren apreciades per mi quan eren referides al País Valencià, on durant més de mig segle he viscut i exercit el meu ofici, després del desterrament daurat de dos cursos a la ciutat de Múrcia (1968-1969).

El dia 13 de juny de 1965 m'escrivia una lletra que va ser publicada el 2 de gener de 2022 a *Levante*, com a introducció al centenari de Joan Fuster, iniciat per Antoni Furió, en què em tractava de *vós* («Distingit i benvolgut amic») i em parlava de la presentació de la *Història del País Valencià I* (1965) a la llibreria Concret, on havia intentat trobar-me amb la complicitat de Vicent Ventura, Ernest Lluch i Max Cahner, per arribar a una divisió comarcal a l'estil de la que es volia implantar a Catalunya amb criteris antiquats (de l'economia del carro) i que havia estat «canonitzada» des que la feu Pau Vila. Jo ja duia el cuc que em recomanava una divisió comarcal de menor nombre d'unitats (Rosselló, 1987, 2009, 2018 i 2021) i més efectiva.

De *Nosaltres, els valencians*, jo en vaig llegir la primera edició (1962), que amagaven a la biblioteca de la Universitat (perquè no vaig ser a temps de comprar-me-la) i, després, anotada respectuosament amb uns subratllats verticals amb llapis¹ de frases que em cridaven l'atenció per la contundència, a l'edició de 1973.

Ramon Muntaner, natural de Peralada (1265), ciutadà de Mallorca (1287-1300), s'establí al País Valencià, concretament a Xirivella, des de 1316 a 1332, per a morir de bal·le d'Eivissa, l'any 1336. A la seva crònica posava l'*eximpli* de la mata de jonc.

Diu dels valencians «que són vers catalans e parlen del bell catalanesc del món».

Ja ho havia dit Francesc Eiximenis, el frare lleidatà, dos segles abans que Gaspar de Escolano (1611): «todos de una mesma lengua y nación». Però Joan Fuster deia: «“Fallem” en tant que poble normal», «d'abandons, de desídies, de timideses, de mimetismes estèrils»... Si els valencians, al contrari, «hem estat i som més tous, més dòcilment mal·leables», ha estat pel sucursalisme que radica en un complex d'inferioritat que feu que Vicent Blasco Ibáñez prosseguís la seva obra en castellà, farcit d'interferències autòctones i sintaxi aliena... Provincianisme: el recel contra el castellà,

¹ Mon pare havia aconseguit que tractàrem els llibres com a «un objecte sagrat». Efectivament la meua dona Matilde hi va estampar les anotacions amb bolígraf... I era nascuda a Madrid!

quan Felip V, amb la Nova Planta, assolà l'anacrònic edifici medieval de privilegis i llibertats.

El pagès valencià no és pagès, sinó «llaurador» que viu al poble després de l'expulsió dels moriscos... El capítol de la desindustrialització del País Valencià, li'l contestaren els «catalans», encapçalats pel malaguanyat Ernest Lluch (*La via valenciana*, 1976), incloent-hi la Ford, devers l'any 1968.

Amb ocasió de la primera bomba (18 de novembre de 1978) hi anàrem en moto (que va qualificar «de vehicle molt poc acadèmic») amb la meua dona Matilde, pocs dies després. L'altra va ser més explosiva i vàrem acudir a l'acte de desgreu a la plaça dels bous, on vaig anar amb la filla Victòria i una altra amiga.

A la fi anàrem una vesprada n'Àngel Ortí —procedent del Racó d'Ademús, que tenia la Universitat *amidada* i servia per a resoldre martingales administratives, i que va morir el 2020— i jo, vicectors en exercici, a contractar-lo com a catedràtic extraordinari, per encàrrec d'en Joaquim Colomer, aleshores rector.

Després ens férem com a companys de docència i el recorde per l'avinguda de Blasco Ibáñez, saludant-me efusivament, rodejat de la tropa que l'encabia. Vaig anar a l'enterrament multitudinari, capbaix i taciturn, el mes de juny de l'any 1992.

Un dia me'l vaig trobar per la plaça de Santa Eulària —sortia del Café Moderno (devia ser l'any 1968) i anava aperduat. Me'l vaig endur a dinar a Orient (cap comentari sobre el paisatge!) i després, l'horabaixa, a visitar en Llorenç Villalonga i Pons (1897-1980) a Binissalem. El vaig trobar atent al menjador de la casa —l'esposa ens va servir mitja copeta d'anisat—, i la conversa posterior va ser digna de ser gravada: s'estudiaren mútuament amb interrogatoris filosòfics dels autors preferits.

Vaig adquirir el llibre d'*Els escorpins*, publicat per Edicions Proa («Biblioteca A tot vent», 115), el primer de febrer de 1966. Mai no vaig llegir, ni el pròleg de Joan Fuster ni el llibre, perquè la meua formació clerical (vaig arribar a l'ordenació d'acòlit) evocava una etapa de la meua existència que vaig provar d'oblidar.² Ara, a les velleses, l'he llegit d'una sola tirada.

Crec que Joan Fuster no va escrutar la novel·la des de la pàgina 97 a la 189 (de l'edició de Proa) i va concloure que era una «novel·la psicològica», amb un complex d'Èdip mal paït, en comptes d'una «novel·la testimoni» com havia estat *La lluna i el "Cala Llamp"*. El protagonista d'*Els escorpins* havia estat «un ninot calvinista» amb una decoració de l'Amsterdam petitburgès. Havem trobat una citació al text del salm 23 que connecta amb la nota 2: «Jehovà és el meu pastor; res no em faltarà. En llocs de delicades prades em farà jeure...».

² Tanmateix, conserv els papers de la versió catalana seminarística del coral de Johan S. Bach que diuen: «Jesús és mon fidel pastor, / l'ovella jo manyaga, / els camps són prades de verdor, / com l'herba de l'obaga. / Jo sedejava i Ell m'ha dit / no cal que et moguis del meu pit / ací la set s'apaga».

Aprofita en Baltasar Porcel per descriure el medi físic d'Andratx i particularment de Sant Elm, coll de la Palomera, punta Galinda... i per fer una composició de lloc i temps introductòria —feta de la mar, de la vegetació i circumstàncies atmosfèriques i animals— que no manca a gairebé ningun dels capítols.

BIBLIOGRAFIA

FURIÓ, Antoni (1994): *Àlbum Fuster*. València, IVEI. 249 p.

LLUCH, Ernest (1976): *La via valenciana*. València, Eliseu Climent. 254 p.

ROSSELLÓ, Vicenç M. (1987): «La divisió territorial del País Valencià». *Revista de Catalunya*, 4: 40-60.

ROSSELLÓ, Vicenç M. (2009): MUÑOZ, Gustau (ed.): *Paisatge i societat. Joan Fuster i l'anàlisi de la realitat social*. València, Publicacions de la Universitat de València. 102 p. Cf. p. 27-37.

ROSSELLÓ, Vicenç M. (2018): «Territori i comarques als Països Catalans». CUADROS, Ignasi i FORT, Oriol (ed.): *La construcció del territori; geografia, identitat i usos polítics. Actes de l'XI Congrés de la CCEPC*. 485 p. Cf. p. 25-44.

ROSSELLÓ, Vicenç M. (2021): «Territoris, comarques i identitat». MUÑOZ, Gustau i OLMOS, Vicent (ed.): *País Valencià. Present i futur*. València, Afers, 228 p. Cf. p. 39-54.